

Historik och beskrivning

Högsby är den till ytan största socknen i Högsby kommun. I öster gränsar den till socknarna Fliseryd och Långemåla, i söder till Bäckebo, i väster till Fagerhult och Fågelfors och i norr till Kråksmåla. Ursprungligen var socknen betydligt större och innefattade både socknarna Långemåla och Fågelfors samt stora områden som under 1800-talet kom att räknas till Döderhults, Fagerhults och Kråksmåla socknar. Kyrkan ligger vid Emåns strand där väg 23 mot Växjö korsar ån, strax nedanför samhällets huvudgata. Utan de traditionellt anslutna byggnaderna som stallar och magasin står kyrkan numer i en närmast stadskyrkemässig suveränitet. Några till kyrkan kopplade byggnader är dock placerade i kyrkans närhet och förutom bårhuset på kyrkogården ligger, öster om kyrkogården en sockenstuga samt ekonomibyggnader för kyrkogårdsskötsel medan församlingshemmet som uppfördes på år beläget på andra sidan ån.

Olle Fransén skriver i Högsbyboken om samhällets framväxt. Kyrkan var tidigt samlingsplatsen i socknen och i dess närhet bodde präster och kyrkans tjänare. I början av 1800-talet bosatte sig även en del hantverkare och andra befolkningsgrupper på kyrkbacken och 1820 fanns där ca 70 invånare. När samhället fick apotek, läkare, handelsbodas, skola m.m. blev kyrkbacken attraktivare och 1870 uppgick invånarantalet till 180 personer. År 1897 kom järnvägen till Högsby vilket förde med sig stora förändringar bl.a. kom centrum att förflyttas och under början av 1900-talet blev Järnvägsgatan öster om kyrkan (och som i dag framförallt fungerar som genomfartsgata) ett mycket attraktivt bostadsområde.

Högsby kyrka har en rektangulär planform med ett kvadratisk torn i väster och i det närmaste rektangulär, sakristia i sakristia i norr. De tre entréerna sticker med sina omfattningar utanför långhusväggarna och tornet. Långhus och sakristia har plåtklädda sadeltak och även tornets åttkantiga torntak är plåtklätt och portalerna i norr och söder samt östgaveln kröns alla av ringkors. Fasaden är slätputsad, takfoten har flera fall och den östra gaveln är försedd med blinderingar och antydning till en trappgavel med tre språng. Även sockeln är slätputsad med särskild sockelputs och dessutom är avtäckt med kopparplåt. Entréportalerna har kraftiga omfattningar med flera fall, framförallt nord- och sydportalerna som också har trappgavlar som sticker upp ovan långhusets takfot. Entréportarna är rakt avslutade, klädda med kopparplåt och har dekorationer i form av bandgångjärn och nyckelbrickor i gjutjärn. Sakristians enkla, rakt avslutade enkelport är klädd med liggande profilerad träpanel. Långhusets fönster är höga och rundbågade med spröjsade gjutjärnsbågar medan sakristians enda fönster är litet, rundbågigt och saknar spröjs och tornets två fönster rundbågiga med två lufter och spröjs. Ljudöppningarna är rundbågade och sitter tre tillsammans där en högre mittöppning är flankerad av två lägre. Luckorna är dubbla med träjalusier.

Interiört har vapenhuset golv av sågad kalksten, slätputsade väggar och tak med synligt bjälklag. Långhusets golv är belagt med tegel, korgolvet förhöjt med två steg och utfört i både trä och tegel. Väggarna är slätputsade med dekorativa listverk i den övre delen. Den östra väggen har en listdragning som omramar det medeltida altarskåpet. Taket är tunnvalvt med putsade valvbågar mellan vilka träpanel är infogad.

Bänkinredningen är öppen, predikstolen placerad på den norra långväggen med kororgeln som en pendang på motsatt sida och väggarna är rikt behängda med begravningsvapen och epitafier. Läktarbröstningen har ett rundbågigt repeterat motiv och orgelfasaden är

förhållandevis smal och högre. Sakristian ligger ett par trappsteg nedanför koret och dess golv är av samma typ som vapenhusets, väggarna är slätputsade och det enda fönstret litet och rundbågigt, taket tunnvalvt. Tornvåningarna har putsade väggar, den nedre våningen har spåntat innertak och den övre synligt bjälklag medan båda våningarna har varsitt rundbågigt fönster i väster.

Långhuset med koret och sakristian är kyrkans äldsta del, daterad till 1200-talet. Under åren har kyrkan genomgått flera stora förändringar och även långhusets murverk är endast delvis ursprungligt. Några källor som beskriver den tidiga kyrkan har inte hittats utan här är det kyrkan själv som står som dokument.

Den första belagda ombyggnaden är en utbyggnad åt söder gjord redan på medeltiden. Resterna av denna utbyggnad kom i dagen vid renoveringen 1966-67 då putsen togs ned och murverket frilades.

Att finna dokument som beskriver den äldre kyrkan är svårt och den första avbildningen av Högsby kyrka är en teckning gjord av J.H. Rhezelius år 1634 och visar kyrkans östra gavel och södra långsida. På avbildningen har kyrkan en enkel rektangulär planform, lägre murar och sadeltak med brantare takfall än dagens. Taket har en klockförsedd takryttare och på långsidan är ett vapenhus placerat, troligtvis i trä. Utöver vapenhuset har långsidan tre högt sittande, rundbågade fönster och en rundbågad portal med rakt avslutad omfattning. Förutom själva kyrkan är den södra sidan avbildad med fristående klockstapel och kyrkogårdsomgärdning. I kyrkans sydöstra hörn står en byggnad i två plan och i kyrkogårdsomgärdningen är två stigluckor placerade. Den östra gaveln har nederst en rund och tre spetsbågiga blindingar eller öppningar och ovanför dessa ytterligare tre spetsbågiga blindingar flankerade av två runda. Höst upp på gavelröstet syns en rektangulär yta med formen av ett ansikte och nocken kröns med ett ringkors. Det inmurade ansiktet tycks ha blivit kvar i muren fram till renoveringen 1884.

Under 1600- och 1700-talet kom kyrkan att omvandlas från en medeltida, katolsk kyrka till en reformationens och stormaktstidens kyrka. Tidens betoning av predikans roll i gudstjänsten satte sina spår i kyrkans inredning bl.a. i form av den, år 1623 införskaffade, upphöjda predikstolen, den år 1626 påbörjade, fasta bänkinredningen liksom flytten av orgeln 1637 till den bakre delen av kyrkan. Fram till dess hade orgeln varit placerad i kyrkans främre del.

1921 skrev Melchior Wernstedt en beskrivning och en historik över kyrkan. I denna stod beskrivet att kyrkan 1660 fick två solvisare i sten vilka sattes upp på tornets södra vägg respektive kyrkans östra gavel. Han skrev vidare att kyrkan år 1686 rappades samt att två fönster togs upp i den norra väggen liksom att det gamla s.k. munkhuset som stått vid den västra gaveln revs.

Under 1700-talet gjorde befolkningsökningen att församlingen här, som i övriga landet, ökade varför man 1748 kompletterade bänkinredningen med en läktare på var sida om orgeln i västeroch år 1735 försågs även koret med bänkinredning. Eventuellt var det i samband med detta som säteriets herrgårdsbänk, den "Harmenska buren" eller "bergakuren", en lång balkong med blyfönster och tillhörande yttre väntrum för betjäningen, uppförd på kyrkans södra sida, tillkom. Per Frigelius teckning från 1750 visar kyrkans exteriör från samtliga sidor och man kan konstatera att vapenhuset var spånklätt i den övre delen och att dess dörrpanel var lagd i fiskbensmönster. Sakristian hade på sin östra sida ett motbyggt

utrymme, troligtvis ett benhus. I övrigt visar teckningen en kyrka i stort sett likadan som den på 1634 års teckning. År 1752 sattes fönsterramar av järn in och 1770 tog man ner takryttaren.

1774 leddes en stor renovering av fortifikations murmästare A. Törnberg, en renovering som framförallt interiört, tog bort stora delar av kyrkans medeltida karaktär och istället skapade ett kyrkorum som bättre stämde med reformationens tankar om gudstjänstformerna. Pelare och valv togs bort och ersattes av ett tunnvalvt trätak, det medeltida altarskåpet som stod i koret flyttades bort, det medeltida altarbordet i sten kläddes in med bräder och predikstolen, som tidigare varit placerad vid en av pelarna, flyttades till den norra långväggen och målades om. Exteriört tillkom tornet och år 1785 ersattes orgeln från 1600-talet av en ny.

En bild tecknad av prosten Löfgren 1821 visar kyrkan efter denna genomgripande renovering. På denna avbildning syns kyrkans södra sida samt en del av den östra gaveln. Sydväggen har tre ingångar där den mittersta har en utbyggnad vilket troligtvis är en uppgång till säteriets herrgårdsbänk den s.k. bergakuren. Tornet har en port i norr och en i söder men förutom tornets tillkomst har inte förändringarna berört exteriören i särskilt hög grad då det branta takfallet och de förhållandevis små och högt placerade fönstren fortfarande ger kyrkan en medeltida karaktär.

Under det sena 1800-talet använde arkitekterna sig mer än någonsin av de tidigare århundradernas stilriktningar. Byggnader och rums olika funktioner avspeglades gärna i valet av stilriktning och den gotiska stilen ansågs särskilt lämpad för kyrkor. Renoveringen 1884-85 föregicks av flera olika ombyggnadsförslag. Redan 1829 lämnar Nils Isak Löfgren in ett ombyggnadsförslag som inte blir utfört och 1856 återkommer han med flera förslagsskisser. Inte heller dessa skisser blir förverkligade men önskan om en ombyggnad och utökning av kyrkan tycks finnas kvar och 1859 vänder sig Löfgren till C.G. Brunius med sina förslag och ber om råd. Brunius var arkitekt, professor i Lund och en av sin tids mest tongivande röst vad gällde arkitektonisk utformning av framförallt kyrkor. Han vände sig starkt mot "den fördärvade renässansen" och de enkla klassicistiska kyrkobyggnaderna som han fann stötande i sitt profana uttryck. Istället ansåg den medeltida tempelbyggnadskonsten som oöverträffad. Löfgren skriver i sitt brev att han önskar att kyrkan skall komma att likna en medeltida katedral och säger sig ha blivit inspirerad av Brunius förkärlek för de gamla medeltida byggnadsstilarna. Brunius tillråder en nybyggnad som inte blir av men saken förs vidare och 1861 gör F.G.A. Dahl ett förslag som baserar sig på Lövgrens skisser där kyrkan är utformad som en romansk basilika med brett västtorn, högt mittskepp med lägre sidoskepp och romanska rundbågsfönster och lister med rundbågar som fullständigar intrycket av senromansk arkitektur. Förslaget var alldeles för kostsamt och andra förslag gjordes men inte förrän med A. Nyströms förslag 1884 blir byggplanerna verklighet. Nyströms förslag bär tydliga drag av de tidigare förslagsskisserna och framförallt exteriört, men även interiört i själva murbehandlingen, är det nyromaniken som tydligast framträder medan utformningen av inredningen främst har gotiken som förebild. Kanske har även Högsby kyrkas byggnadstid bidragit till valet av stilriktning, även om de kyrkor som byggdes i Sverige på 1200-talet, väldigt sällan liknade de monumentala katedraler som samtidigt byggdes på kontinenten och som var de som tjänade som nystilarnas förebilder.

Renoveringen 1884-85, ritad och ledd av A. F. Nyström, innebar att långhusets murar byggdes på liksom tornet, som även försågs med en ny spira. Stora rundbågiga fönster togs upp och i dessa placeras gjutjärnsbågar med kulört glas i de övre partierna. Korgaveln

omskapades helt och gavs ett stort rundbågigt fönster flankerat av två mindre. Det är troligt att det var vid denna tid som den norra entrén togs upp och de södra och norra entréerna fick sin utformning med trappgavlar, blinderingar och rosettfönster. Även de kopparbeklädda portarna med dekor i form av kraftiga gjutjärnsgångjärn bör ha tillkommit vid denna renovering. Interiört byttes den slutna bänkinredningen mot en öppen med gotiserande gavelpartier, det tunnvalvda trätaket försågs med gördelbågar mellan vilka taket kläddes med spåntad, profilerad panel och under taklisten tillskapades en slätputsad rundbågsfris. Färgsättningen gick i blått medan bänkinredningen målades i ekimitation. Som altarprydnad placerades en kopia av Thorvaldsens Kristusskulptur.

Den tidigare omtalade beskrivningen av kyrkan gjord av Melchior Wernstedt beskriver kyrkan år 1921 som vitputsad med polerade lister och gavlar från 1885; tak belagt med svartplåt, tornspira med koppar och sakristia med papp; solbänkar av kalkstenshällar och enkla portomfattningarna i granit, även de uppsatta vid renoveringen 1885. Vidare beskriver han att det under ljudgluggarna i tornets södra fasad finns en inmurad runsten och framför västra ingången samt i vapenhuset finns flera, delvis rikt huggna gravstenar från 1600-talet, inlagda i golvet. Interiört beskriver han golvet i gångar och i kor som belagt med "moderna åttkantiga tegelplattor" och golvet i bänkkvarteren utfört i trä. Uppvärmningen, påpekar han, sker med elektricitet men två järnkaminer finns trots det uppställda i nischer, en i den södra och en i den norra långväggen. Bänkarna är öppna och "målade i brungult samt av mindre tilltalande form och utristning" Väggarna, i sin tur, är oljemålade till 1,6 meter och där ovan kalkfärgade i ljust grått. Fönsterbågarna är av gjutjärn och fönsterbänkarna cementerade och försedda med rännor för kondesvattenavledning till vattenuppsamlarna. Taket beskriver han som, bestående av diagonalställda pärlspåntade bräder mellan tvärgående listprofiler samt avdelat i sektioner med bågar i putsad träkonstruktion neddragna cirka 1,5 meter på långväggarna. Orgelläktaren finner han ha "...mindre tilltalande planform ävensom utsmyckning i färg och snickeri." Och han skriver vidare om orgeln att orgelfasaden, som är tämligen liten, smyckas av skulptur och emblem från en äldre altarpuppställning. Koret ligger två trappsteg högre än övriga kyrkgolvet och altarringen är utförd i oljemålat gjutjärn. Han noterar även att det kring läktartrapporna i tornet finns en brunmålad barriär byggd av gamla bänkgavlar. Det är en ganska målade och detaljerad bild som troligtvis, med undantag för läktarbarriären, vilken troligen är från läktarutbyggnaden 1748, i stort kan representera det utseende kyrkan gavs vid renoveringen 1885 och troligen behöll fram till nästa renovering.

1925 togs beslut om en ny renovering, en renovering som skulle komma att avslutas först 1932. I restaureringsprogrammet fanns flera åtgärder som aldrig kom till utförande, t.ex. skrev man om åtgärder som att "trappgavlar och andra ovan takfallen uppstickande murpartier avjämnas och gives en värdigare utformning" samt att "orgelläktarens bröstvärm ersättes av enklare och värdigare sådant samtidigt som dess plankontur förenklas". Förutom dessa omgestaltningsåtgärder som aldrig utfördes gjorde man en hel del förändringar i kyrkan. Korskrank med dekorativt gallerverk sattes upp i gränslinjen mellan kor och långhus, för att ytterligare "markera korets avskildhet samt bilda värdig ram kring altartjänsten". De tre korfönstren sattes igen liksom långhusets norra entré i vilken en nisch för Thorvaldsens Kristus byggdes. En ny bänkinredning, tillverkad med en äldre bänkinredning som förlaga, sattes in och altarringen nyttillverkades liksom korbänkarna som försågs med skärmar. En ny orgel tillkom och det medeltida altarskåpet placerades åter i koret, medan Kristuskopian flyttades till nischen i den norra långsidan. Det medeltida krucifixet placerades ovan altarskåpet och som omfattning byggdes ett bågformat listverk i trä. I programmet ingick

även att ta bort trappor och träväggar i vapenhuset för att göra detta värdigare, en åtgärd som kom att utföras först i samband med nästa stora renovering som ägde rum under åren 1966-1967 och leddes av arkitekt Gösta Gierdsjö. Innan denna renovering skall dock en lokal konstnär, 1957 ha förfärdigat två nya dörrpar att placeras i vapenhuset för att ersätta de två befintliga vilka troligen härstammade från 1932 års renovering.

Vid renoveringen 1966-67 lades koppark på sakristian och utvändigt puts nedknackades varvid murverket blev synligt. En murverksdokumentation genomfördes och de blottlagda murarna uppvisade, förutom äldre dörr- och fönsteröppningar, även en tydlig skarv i den östra fasaden vilken visade på den tidigare nämnda medeltida tillbyggnaden åt söder. Man gjorde även utgrävningar inuti kyrkan vilka bland annat exponerade fundamenten till tio pelare. Interiört underbyggdes läktaren där brudkammare och kapprum med wc bereddes plats vilket medför att de fem bakersta bänkraderna togs bort. I vapenhuset togs läktartrapporna bort, bjälklaget höjdes något för att den västra dörrnischen skulle stå fri och uppgång till läktaren ordnades istället från vindfånget. Det norra fönstret i sakristian murades igen och som ersättning tog man upp en äldre fönsteröppning åt öster. Sakristian inreddes med wc samt väggfasta skåp för förvaring av bland annat textilier. I vapenhuset flyttades de befintliga ingångsdörrarna som satt i den inre delen av kyrkportens öppning, fram i den nya väggen under läktaren.

Renoveringen år 2000, för vilken Carl Erik Molin på Arkoteknik i Kalmar var ansvarig, omfattade en fullständig interiör ommålning, konservering av bl.a. orgelfasad och predikstol med baldakin samt byte av el- och värmesystem. Exteriört genomfördes främst rengöring, mindre lagningsarbeten och omfärgning av fasader, snickerier och räcken. Ramper och trappor justerades. Interiört förlängdes korgolvet med en golvdal i trä, varpå de två främre bänkraderna togs bort och dess fronter flyttades bakåt och återanvändes. I samband med detta togs även korskranket bort då det förlorat sitt sammanhang och skulle komma att stå fritt i ena änden i och med att de främre bänkarna tagits bort. Bänkraden närmast kororgeln kortades med en längd motsvarande en spegel i bänkryggen. Även den bakersta bänkraden demonterades och den bakre bänkskärmen flyttas framåt. Mellan vapenhus och långhus tillverkades ett nytt vindfång av glasade dubbeldörrar med det befintliga dörrparet som förlaga. I vapenhuset höjdes golvet och nytt anslag i granit monterades utanför västporten. För att prästen skulle kunna sköta förrättningen vänd mot församlingen tillverkades även ett nytt altare som placerades framför det befintliga.

Kulturhistorisk bedömning

Alla kyrkor har generella värden och som alla andra kyrkor byggda före utgången av år 1939 skyddas Högsby kyrka genom Kulturminneslagen (SFS 1988:950). Lagskyddet är ett uttryck för att dessa kyrkor anses ha ett högt kulturhistoriskt värde. Det är inte enbart kvalitativa, estetiska eller historiska egenskaper som tillmäts värde, utan också symboliska, icke-materiella. Varje kyrka utgör ett lokalt kulturarv för sin bygd och är ofta bland de äldsta byggnaderna i socken. Kyrkorna har generella värden, d v s sådana som är gemensamma för alla kyrkor. I skriften "Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning av kyrkor", utgiven av Riksantikvarieämbetet, ges exempel på sådana värden och karaktärsdrag. Kyrkan och kyrkomiljön är karaktärsskapande för bygden, ett landmärke och en orienteringspunkt i landskapet. Den är en symbol för trygghet, kontinuitet och förankring i tillvaron. Det lagliga skyddet omfattar kyrkobyggnadens exteriör och interiör, dess inventarier samt kyrkogården med dess byggnader och fasta anordningar.

Högsby kyrka är byggd redan på 1200-talet och är samhällets äldsta byggand och den punkt kring vilken samhället vuxit upp vilket ger kyrkan ett stort kontinuitetsvärde.

I sitt murverk bevarar kyrkan mycket information om sin tillbyggnadsfaser. Detta tillsammans med det faktum att det är svårt att komma över äldre skriftligt källmaterial gör att kyrkan är ett viktigt fysiskt källmaterial vilket ger den ett byggnadshistoriskt värde. Då det finns mycket få medeltida kyrkor bevarade, framförallt i denna del av länet, gör det att det byggnadshistoriska värdet ytterligare förstärks.

Det samhällshistoriska värdet får kyrkan framförallt genom sin funktion som spegel av socknens utveckling men även en utveckling och förändring generell för riket vilken tar sig uttryck i hur renoveringarna och omdanar kyrkan. Som exempel på detta kan den under 1700-talet förändrade liturgin, stå. Under denna tid kom prästen allt mer att ses som en pedagog vilken i samhällets tjänst upplyste medborgarna. Kyrkobyggnaden uppfattades därför allt mindre som en helig plats där sakramenten och Guds nåd utdelades allt mer som en sal där statsmakten, representerad av prästen, undervisade menigheten. Detta avspeglas framförallt i hur kyrkorummet förändrats från ett medeltida, mystifierat, katolskt kyrkorum till den reformerade kyrkans klara och överskådliga kyrkorum där predikan och den egna upplevelsen av Gud hade en mer framträdande plats. Denna förändring manifesterar sig i Högsby kyrka framförallt genom renoveringen 1774 som framförallt interiört ändrar kyrkans karaktär genom att pelare och valv tas bort och ersätts av ett tunnvalvt trätak, det medeltida altarskåpet i koret flyttas bort och det medeltida altarbordet kläs in med bräder. Som ytterligare ett exempel kan nämnas den från mitten av 1700-talet ökande befolkningen i Sverige. En utveckling som gjorde att församlingarna blev allt större och man hade svårt att få rum i de äldre, ofta medeltida, kyrkorna. För Högsbys del tycks trångboddheten komma tidigt och redan 1748 utökar man bänkplatserna med en läktare på var sida om orgeln vilket något senare även kompletteras med bänkar i koret.

Förutom kyrkorummets uppbyggnad manifesterar sig den förändrade synen på kyrkorummet genom att kyrkan under 1600-talet blir en "minneskyrka" då dagens mest framträdande inventarier till kommer. Då det katolska kyrkorummet viker för det tidigare beskrivna mer avmystifierade kyrkorummet ges även profana inventarier som begravningsvapen och epitafier plats i kyrkorna, ett bruk som är säreget för det svensk-finska riket men som även förekom i stormaktstidens svenska besittningar i Baltikum och Nordtyskland. Högsby kyrka har en stor och för kyrkorummet mycket miljöskapande samling begravningsvapen och epitafier. Bruket uppkom redan i slutet av 1500-talet men de flesta bevarade vapen- och minnestavlorna är, liksom Högsbys kyrkas, från 1600-talet och 1700-talet.

Kyrkans omgestaltning vid renoveringen år 1884-85 till det sena 1800-talets historiserande medeltidsstilar är ett av dagens mest karaktäristiska drag och en viktig del av byggnadens arkitektoniska värde. C. G. Brunius, arkitekt och professor i Lund, var en av sin tids mest tongivande röst vad gällde arkitektonisk utformning av framförallt kyrkor. Han började på 1830-talet att propagera för studiet av medeltida kyrkobyggnadskonst och vändes sig starkt mot "den fördärvade renässansen" och de enkla klassicistiska kyrkobyggnaderna som han fann stötande i sitt profana uttryck. Han ansåg den medeltida tempelbyggnadskonsten oöverträffad men menade att det var omgivningarna som borde avgöra om det var den tyngre rundbågiga eller den lättare spetsbågiga stilen som skulle användas. En av hans huvudprinciper vad gällde kyrkorummets utformning var vikten av ett rikt upplyst och dominerande kor. Det var dock inte alla delar av medeltiden som väckte hans gillande. Altaret ville han

t.ex. hålla enkelt och vände sig mot de medeltida altarskåpen vilka han såg som avgudabilder med "tröttande effekt".

Även om renoveringen i Högsby kyrka, under A.F. Nyström, gjordes först 1885 bär den drag av Brunius idéer, framförallt i den historiserande blandningen av gotik och romanik. Exteriört är det framförallt nyromaniken som bidragit till kyrkans karaktär i form av horisontaliteten i uppbyggnaden av mur och dekor. Som exempel kan nämnas ljudöppningarnas motiv, de rundbågiga fönsteröppningarna med karaktäristisk listdragning i ovankant; blinderingarna och deras utformning; portarnas utformning med nitad kopparbeklädning och beslag i form av ornamentala bandgångjärn liksom tornets spira. Till den nygotiska stilriktningen kan i exteriören räknas det sätt på vilket syd- och nordportalernas omfattningar, vilkas trappgavlar lånat sitt motiv från en medeltida hansaarkitektur, bryter horisontaliteten i takfoten. Även den tolkning som gjorts av den gotiska stilriktningens spröjsning av glasade partier samt de i västväggen upptagna fönsteröppningarna, kan påräknas gotiserande stildrag men är även en vanlig utformning för deneklektiska stilriktningen kyrkan är byggd i och som var vanlig vid tiden. Också det faktum att man i västgavelns fönster samt i den övre delen av långsidornas fönster använt färgat glas, pekar mot den gotiska stilriktningen. Interiört manifesterar sig nyromaniken framförallt i den horisontalitet och det repetitiva rundbågiga motiv som används som dekorativa element framförallt den mindre rundbågsfris som löper strax under det tunnvälvdade taket. Även det sätt på vilket takets välvning, accentueras av de putsade, och på vägglivet neddragna, valvbågarna härrör från denna stilriktning. Interiört är det annars inredningen som bär de, från gotiken lånade, stilelementen i form av den i gjutjärn utförda och genombrutna altarringen, med fyrpassliknande former samt bänkinredningens gotiserande bänkgavlar. De i koret upptagna fönsteröppningarna med färgat glas, den förhållandevis enkla altaruppsatsen i form av den obemålade Kristuskopian skulle i sin tur kunna hänföras till den av Brunius anförda utformningen.

Förutom detta kan sägas att samexistensen av kyrkans olika tidslager och stilriktningar är en mycket stor kvalitet i byggnaden som ger den ett stort kontinuitetsvärde. En harmonisk helhet har skapats av kyrkans skilda historiska uttryck från det medeltida altarskåpet, dopfunten och triumfkrucifixet; över 1600-talets omdanade kyrkorum med predikstol, epitafier och garvvapen; via det sena 1700-talets öppna kyrkorum med tunnvälvt tak och det sena 1800-talets gestaltning av medeltida stilideal; till 1960-talets läktarunderbyggnad och 2000-talets renovering vars främsta tillägg i form av tillgänglighetsanpassning samt en respektfull samgestaltning av kyrkorummet, utförd genom en sammanhållen färgsättning.